

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Quod peccatum sit in iudici, vel extra, iuramentum Praestare in alio sensu
ab eo, quem alius intelligit. Punct. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

PUNCTUM VII.

Quod peccatum sit in iudicio, vel extra iuramentum praestare in alio sensu ab eo quem alius intelligit?

SUMMARIUM.

- 1 In iudicio legitimo, & in contractibus peccatum est mortale.
- 2 Extra iudicium, & in contractibus sic iurare absque necessitate culpa est.
- 3 Solum est veniale seclusa iniustitia aut alia extrinseca circumstantia.
- 4 Honesti causa intercedente nulla est culpa.
- 5 Expenduntur plures casus in praxi contingentes.
- 6 Vnus amphibologiae debet scire saltem in genere se posse veritatem regere.

1 **C**ertum est si iudex ita iuridice interroget, ut tenearis te vocitatem fateri, te peccatum mortaliter si veritatem occultes amphibologicis vtens iuramento. Quia facis contra obedientiam superiori debitam. Idem est quando ad firmitatem alicuius contractus expostularetur iuramentum; tu vero vt obligatione solvatis, amphibologicè iuras. Quia decipis proximum in re graui. In his omnibus conueniunt vt restatur Sanchez. *alio relatis. lib. 3. in Decal. c. 7. n. 1. & 2. Lessius lib. 2. c. 42. dub. 9. n. 46.*

2 Si vero extra legitimum iudicium, vel extra contractus indigentes iuramento ad firmitatem loquamur; nemini dubium esse potest, loqui, & a fortiori iurare sine necessitate, vel speciali vtilitate in alio sensu ab eo, quem audientes intelligunt, esse culpam, & peccatum. Quia talis modus loquendi contractus est civilis & politicae hominum conuersationi, & syncerae locutioni, maxime in rebus seculis, omniaque dolis & fallaciis patentes; nemini que fides adhiberi posset, si hic modus loquendi, vt licitus approbaretur; Quapropter etiam tunc non pecces peccato mendacii, peccas tamen contra praeceptum affirmatiuum dicendi veritatem sincere, & simpliciter; vt bene notauit Valent. 2. 2. *disp. 5. q. 53. punct. 2. circa finem.* Et ita hunc modum loquendi absque necessitate peccatum esse, tenet idem Valentia *ibi. & disp. 9. q. 7. punct. 4. circa finem.* Lessius *lib. 2. c. 42. dub. 9. n. 46. & 48. Azor. tom. 1. lib. 11. c. 4. q. 5. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 3. de iuram. c. 10. n. 10. & c. 11. n. 6. Sayro in clauis Regia l. 5. c. 2. n. 41. Bonac. disp. 4. q. 1. punct. 12. n. 2. & pluribus relatis. Sanchez. lib. 3. in Decal. c. 6. n. 16.*

Verum (seclusa iniustitia, aut, alia extrinseca circumstantia, quae ex tali modo iurandi oriri possent) existimo tale iuramentum absque necessitate factum non excedere culpam venialem. Probo. Quia tali iuramento solum deficit comes iudicii non iustitiae (vt suppono,) neque veritatis, vt statim probabo. Ergo solum est peccatum veniale. Quod autem tali iuramento veritas non deficiat videtur certum; Nam illud iuramentum non cadit supra propositionem exterius prolata viamque sed secundum quod restricta est animo profertentis. Verbi gratia. Rogaris an commiseris furtum, quod verè commisit; respondes, & iuras te non commisisse. Subintelligendo in illa hora, in qua rogaris; vel non commisisse coram Iudice, parente, absque consanguineis. Tale enim iuramentum veritatem habet; siquidem non affirmas absolute non commisisse; sed non commisisse illa hora, in qua rogaris vel coram illis personis & hoc est veritas. Propositio ergo illa exterius prolata ex intentione profertentis determinatur, ipsamque iuramentum supra omne illud complexum cadit. Confirmari potest euidenter ex factis Christi *Ioannis 7.* Dixit discipulis se non esse ascensurum ad diem festum paschae, & tamen statim ascendit quae propositio stante scientia Christi futurorum a falsitate excusari non posset, nisi aliquid aliud superaddatur, nempe non esse ascensurum cum suis discipulis, vel non esse ascensurum manifestè & publice, vel non esse ascensurum ad festum agendum; sed ad patendum. Simile est illud *Matth. 3.* de die illa scilicet iudicii, nemo scit, neque filius, & subintelligi enim debet ad dicendum, vel non scit a se, sed a patre. Est ergo manifestum veritatem propositionis vocalis non sumi praecise ex verbis, vt sonant, sed secundum intentionem profertentis; idemque confirmat. Text. in *capite humana aures 22. q. 5. ibi.* Humanae aures talia verba nostra indicant qualia foris sonant; diuina vero iudicia talia foris audiunt, qualia ex intimis profertentur. Apud homines cor ex verbis; apud Deum verba pensantur ex corde. Pensari ergo debet falsitas, aut veritas non ex verbis praecise sed ex corde profertentis. Ergo iuramentum amphibologicè factum veritatem habet. Ergo solum illi deficere potest discretio & iustitia. Iustitiam supponimus non deficere. Aliàs prauitate mentis esset mortale vel veniale. Restat ergo, vt sola discretio deficiat, cuius defectus (vt superius dictum est) venialis est: eo quod non euacuet finem pra-

cipuum iuramenti, qui est veritatis confirmatio. Nam licet euacuet finem secundarium iuramenti, qui est confirmare veritatem necessariam; siquidem absque necessitate fit; non ob inde grauem deordinationem continent. Et ita hanc sententiam tenet Caietan. 2. 2. *q. 89. a. 7. Suar. tom. 2. de Relig. lib. 3. c. 9. 10. & 11. Lessius lib. 2. c. 42. dub. 9. n. 48. Sanchez. lib. 3. in Decalog. c. 6. n. 15. & 22. & alij apud ipsos.*

4 Dixi esse solum venialem culpam, quando hoc iuramentum fit absque necessitate. Si enim aliqua causa honesta occultandi veritatem intercedat, qualis esset si ad tuam tuorumque salutem, honorem, rem familiarem tuendam conueniret, occultatio; aut si conueniret, ne annuere interroganti iniustis nullam culpam committis. Sic amphibologicè iuras. Et ratio est clara quia defectus iudicii, qui in tali iuramento esse poterat, cessat interueniente causa iusta sic occultandi veritatem. Sic tenet expresse Nauarrus *capite humana aures. 22. q. 5. in q. 2. n. 12. & in summa c. 12. n. 9. & 19. Toletus lib. 4. summa. c. 21. n. 9. Suar. lib. 3. de iuram. c. 10. num. 4. Valent. 2. 2. disp. 5. quae. 13. punct. 2. circa finem.* Lessius *lib. 2. cap. 42. dubio 9. numer. 47. Bonacina disp. 4. questione 1. punct. 12. numer. 4.* Quod verum habet, tamen non rogatus iures, sed te offeras ad iurandum, si tamen iurandi, occultandique veritatem honesta causa intercedat; qualis intercedere potest cum obligas famam proximi restituere, neque alia via commodiori reparare potes, quam vtu amphibologicè iuramenti. Sanchez *lib. 3. in Decalog. cap. 6. num. 21. Bonacina tom. 2. disp. 4. quae. 1. punct. 12. num. 5.* Ex hac certa doctrina deciduntur plures casus in praxi contingentes.

5 Primò rogatus de delicto, quod saltem sub opinione probabili non teneris manifestare, vel ex eo quod non iuridicè rogaris; vel ex eo quod tibi graue nocuumtum ex manifestatione prouenit, negare poteris facillè, subintelligendo in carcere, vel ad dicendum. Sic Sanchez *d. cap. 6. num. 23. & 25. Claus Regia lib. 4. cap. 5. num. 4. & lib. 12. cap. 17. num. 29. Nauarrus cap. humana aures. in quae. 1. num. 9. Bonacina disp. 4. quae. 1. punct. 12. num. 4.* Secundò rogatus de complice, quem ex iisdem rationibus manifestare probabiliter non teneris. eodem modo negare poteris. Sic relati Doctores. Imò potes te offerre ad sic iurandum; quando id opus esset. Adde si forte socios detexisti, cum non deberes: obligatus es pro illorum defensione iuramento amphibologico vt, si speras damnum factum reparaturum; obligatus inquam es ex iustitia, si malitiosè contra ordinem iuris detexisti. Si vero ignorantes, & absque culpa processisti; solum teneris ex charitate. Quia teneris reparare damnum proximi modo, qui tibi licitus est, & non incommodus. Sanchez *libro 3. in Decalogum cap. 6. num. 28.*

Tertiò, rogatus de furto, quod in recompensationem accepisti; vel de mutuo, quod verè non debes; quia soluisi; aut verè non debes; quia non est terminus impletus, vel praeparare probabiliter excusatis; poteris iurare te mutuum non accepisse, subintelligendo, vt debeas statim soluere. Quia ad huiusmodi finem iudex iuramentum exigit. Sic Couarr. *lib. 1. variat. c. 2. n. 4. Suar. lib. 3. c. 9. n. 6. Sanchez. lib. 3. in Decal. c. 6. n. 32. & lib. 1. de matrim. disp. 10. n. 27. Bonacina disp. 4. de iuram. q. 1. punct. 12. n. 5.*

Quartò, rogatus an promiseris matrimonium à cuius obligatione secundum opinionem probabilem immunis es, iurare poteris non promisisse, subintelligendo, vt tenearis. Sanchez *lib. 1. de matrim. disp. 10. n. 27. & 28. & lib. 3. in Decal. cap. 6. n. 32.*

Quintò, exemptus probabiliter à gabellae solutione iurare poteris te non portare talem, vel talem rem; esto portes; subintelligendo, ita vt gabellam debeas, quia hic est finis, vel saltem debet esse interrogantis. Suar. *lib. 3. cap. 9. num. 7. Azor. 1. p. lib. 11. cap. 4. quae. 5. Sanchez. num. 32. sine. Bonac. disp. 4. quae. 1. punct. 12. n. 5. vers. 9.* Et cuiuslibet datum est opinionem probabilem sequi.

Sextò creditor exigens debitum virtute instrumenti publici affirmare poterit sibi totam illam quantitatem deberi; etiam si pars soluta sit, si aliunde est debita. & illam recuperare non potest. Imò poterit iurare partem illius debiti sibi non esse solutam intelligendo, vt non sit tantumdem debitum. Quia verum iurat. Excepi nisi hoc iuramentum cederet in praediuicium alterius creditoris, qui haberet ius anterior, debito illo non contento in instrumento; cui debitor satisfacere non potest nisi sibi totum debitum soluat. Tunc enim ob praediuicium alterius creditoris iurare non poterit totam illam quantitatem sibi deberi, aut partem illius debitam non esse solutam. Sic Sanchez *d. cap. 6. num. 35. & 36. Bonacina 2. tom. disp. 4. quae. 1. punct. 12. vers. 8.*

Septimò è contra debitor à quo debitum expostulatur virtute alicuius instrumenti maiorem quantitatem continetis, quam ipse debeat, poterit absolute negare se illud debere. Imò, & negare illam partem debiti, si ex confessione partis probabiliter timet obligandum esse soluere quod non debet quia ad vtendum æquocatione habet legitimam causam.

Cauere

Cauere tamen debet ne præiudicium creditori sequatur in parte debita. Eaque de causa tenetur partem illam soluere, & etiam expensas, si quas facit in illius recuperatione ob mortuam solutionem. Sanchez lib. 3. cap. 6. n. 33. Gutierr. lib. 1. practicar. q. 6. n. 2. Bonacin. disp. 4. q. 1. punct. 12. vers. 10.

Octauo, habens iustam & probabilem causam occultandi fisco vel creditoribus aliqua bona; ne videlicet sibi defint necessaria ad sustentationem; neve mendicare cogatur, poterit negare se occultasse subintelligendo, quæ manifestare obligatus sit. Idemque possunt respondere testes idiplum cognoscentes. Sic expressè Bonacin. d. disp. 4. q. 1. punct. 12. vers. 3. Sanchez lib. 3. c. 6. n. 31.

Nono, si per iuramentum coactus sis promittere sub iuramento dare aliquam pecuniam, iurare poteris eam darum subintelligendo si debeas: Quia iustam habes causam vtendi hac retigueratione. Eaque restrictione facta obligatus non eris soluere, si non debeas. Quia solum ad soluendum si debeas virtute Iuramenti obligatus fuisti. Sic Valent. 2. 2. disp. 6. q. 7. punct. 4. circa finem. Sanch. lib. 3. c. 6. n. 37. & 38. Bonacina disp. 4. q. 1. punct. 12. vers. 11.

Decimo, rogatus an venias ex loco, qui falso putatur peste infectus, aut illac transferis: potes negare subintelligendo, ita vt sit infectio. Imò etiam si locus sit peste infectus; si tamen certus es, te sanum esse, vti poteris ea æquiuocatione, sic Nau. cap. 12. n. 19. Tolet. lib. 4. cap. 2. n. 9. Suarez cap. 9. numer. 7. Sanch. cap. 6. n. 35. Bonacin. disp. 4. q. 1. punct. 12. vers. 3. Vbi ex Syluestro optimè aduertit religiosos, & clericos non excusari ab hoc iuramento præstanto, & veritate dicenda, ex eo quod custodes Laici sint, quibus non videntur ipsi subiecti. Quia non expostulatur ab ipsis absolutè, sed ex suppositione quod velint ciuitatem intrare.

Vndecimo scholasticus rogatus à iudice, an fuerit locutus cum aliquo ex oppositoribus ad cathedram; vel illius domum fuerit ingressus, potest respondere negatiuè, si verba, aut ingressus domus non fuerit subornationis causa; quia hæc debet esse mens iudicis interrogantis, sic Nauar. sum. c. 12. n. 19. Sayro in clauis Regia lib. 5. cap. 4. n. 24. Sanchez lib. 3. c. 6. n. 34. Suar. lib. 3. c. 6. n. 7.

Duodecimo Canonici & Iudices obligati seruare secretum eorum, quæ in congregatione tractantur, possunt iurare non violasse secretum, neque ibi acta cum aliquo communicasse, si nihil eorum, quæ sub graui culpa obligati erant celare, manifestauerint. Quia de iis, & non de aliis censetur iudex interrogare, sic Suarez, Sayro & Sanch. locis allegatis.

Decimo tertio. Mulier, quæ adulterium commisit, poterit sub iuramento negare commississe subintelligendo, vt manifestare teneatur. Sayro in clauis Regia lib. 5. c. 4. n. 24. Sanchez lib. 3. c. 6. n. 41. Bonacin. disp. 4. quæst. 1. punct. 12. vers. 6.

Decimo quarto, coactus accipere aliquam in sponsam, quam ducere non tenetur, iurare poterit se illam ducturum subintelligendo, si obligationem habeat: Et idem est de vxore, quæ cogitur cum marito cohabitare, cuius cohabitatio sibi interdicha est, poterit iurare cohabitaturam, subintelligendo, si id licitè possit. Quia iustissimam causam habet vtendi in iis casibus tergiversatione. Nauar. cap. 12. n. 9. Syluester. Iuramentum 3. quæst. 2. Azor. tom. 2. lib. 11. cap. 4. q. 5. Sanchez lib. 3. cap. 6. n. 40. & 41.

Decimo quinto is qui mutuare non tenetur, poterit respondere petenti mutuum, se nullam pecuniam habere, subintelligendo in alio loco ab eo, in quo habet, vel in ordine ad mutuandum. Qui modus respondendi licitus erit si causa subest negandi mutuum; nempe quia illis pecuniis eget ad alium vsum, vel timet debitorem difficilem fore in soluendo, sic Nauar. sum. cap. 12. numer. 18. Sayro in clauis Regia lib. 5. cap. 4. n. 26. Sanch. aliis relatis n. 3. Bonacina tom. 2. disp. 4. q. 1. punct. 12. n. 3.

Decimo sexto, mercatores qui non possunt iustum pretium ab emptoribus obinere, nisi iurent tanti vel tanti sibi mercem stare, cum de facto non stet; iurare quidem possunt, tanti sibi stare, subintelligendo computatis omnibus expensis; vel tanti sibi stare subintelligendo cum alia merce, quam habent domi, vel alibi emerant, sic Lessius lib. 2. de iust. dub. 9. n. 46. Rebellus lib. 9. q. 7. n. 8. Bonacina disp. 4. de iuramento q. 1. punct. 12. n. 8. & disp. 3. de contract. q. 2. punct. 4. in fine. Idem dicendum est de emptoribus iurantibus rem alias minoris emisse, Bonacina & Rebellus, supra.

Denique quotiescumque aliqua causa honesta se offert, tegendi veritatem, poteris absque peccato vt i amphybologico iuramento, vt ex allatis exemplis constat, & ex ratione hæc dicta. Quia tale iuramentum veritatem, & iusticiam habet, & cum vtile sit, illud præstare, non deficit iudicium. Ex nullo ergo capite vitari potest. Quapropter, vt bene dicunt Sanch. d. c. 6. n. 45. Bonac. d. disp. 4. q. 1. punct. 12. vers. 7. & alij apud ipsos, etiam si rogans omnem æquiuocationem vellet excludere, & vltra iuramentum de te facta petat iuramentum de calumnijs; exigatque iuramentum dicendi veritatem sincerè, absque vlla æquiuocatione; adhuc poteris iurare amphybologico iu-

ramento, & restrictione facta. Quia subintelligere potes, te iuraturum absque æquiuocatione iniusta. Nulla enim propositio ita amplè sumi potest; quin aliquam restrictionem habere possis in mente. Quod manifestè conuincitur in confessorio rogato de delictis in confessione auditis, qui ea tacere tenetur quomodocumque iuramento exigatur. Dari ergo potest aliqua via occultandi veritatem absque mendacio. Quando vero absque vlla causa quis virtutis amphybologico iuramento, iam dixi esse solum veniale secluso iuramento necessariò in contractibus & in iudicio.

Pro supradictis est maximè aduertendum, ventrem, aliqua ex dictis amphybologiis debere scire saltem in genere se posse absque mendacio veritatem tegere; non tamen opus est in particulari cognoscere modum, quo debet regi. Quocirca si intendat iurare consensu quem vir doctus verum reperiet, & sciat verum ibi reperiri posse; sufficit ad excusationem peritrij. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. de iuramento cap. 10. num. 4. Sanch. lib. 3. cap. 6. n. 46.

PUNCTVM VIII.

Verum Iuramentum factum tam in iudicio, quam extra peccatum sit mortale.

SVMMARIVM.

- 1 Tripliciter factò interuenire potest.
- 2 Iuras sine animo implendi semper peccat mortaliter.
- 3 Propositus obiectio est sibi factis.
- 4 Si iuras falsum sine animo iurandi est mortale, tamen si ratio non ita facilis sit.
- 5 Iurare verum sine animo iurandi, non est mortale. Sed quid in iudicio & contractibus.
- 6 Si iures abque animo te obligandi, communis est sententia, peccatum graue esse.
- 7 Resoluitur idem esse dicendum, ac de iuramento sine animo iurandi factum.
- 8 Ad verum iuramentum non est necessarius expressus animus te obligandi.

Notandum est, tribus modis fictionem in iuramento interuenire posse. Primo, si iures sine animo iurandi. Secundo, si iures sine animo te obligandi. Tertio, si iures sine animo implendi, quod iuras. His positis.

2 Dico primo, siue in iudicio, siue extra iurans sine animo implendi iuratum, peccat mortaliter. Quia vero iuramentum, quale hoc est, deficit prima veritas. Ita ex communi sententia Lessius lib. 2. cap. 4. 2. dub. 8. num. 42. Suarez lib. 3. de iuram. c. 17. n. 9. Sanchez lib. 3. in Deale. c. 4. n. 26.

3 Solum obiecti possunt aliqua iuramenta, quæ passim fiunt absque animo & proposito implendi; & tamen non censentur à doctis peccata mortalia. Hæc sunt iuramenta, quibus parentes minantur filijs supplicia non tam animo exequendi, quam eos deterrendi, & corrigendi. Item iuramenta cedendi loco, & honore, quæ vrbauitatis causa fiunt. Sed facile huic objectioni respondetur in iis iuramentis subintelligi aliquam conditionem, quæ ea à falsitate excusat, & vera reddit. In iuramentis comminatorijs subintelligitur conditio, nisi alius se correxerit, veniameve postulauerit, vel maius incommodum inde timeatur. In iuramentis vrbauitatis subintelligitur nisi alteri nimis molestum fuerit. Verum, si abique vlla subintelligita conditione iuramentum præstetur sine animo implendi dubium esse non potest, quin sit mortale. Lessius lib. 2. cap. 4. 2. dub. 4. num. 22. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 3. cap. 17. num. 9.

4 Dico secundo si iuras sine animo iurandi, distinguendum est, vel iuras verum, vel falsum. Si iuras falsum; tam in iudicio, quam extra, est peccatum mortale. Si iuras verum; probabile est esse solum veniale extra iudicium; in iudicio, & in contractibus mortale. Priorem partem conclusionis nempe iurare falsum sine animo iurandi esse mortale defendunt Ciceranus 2. 2. q. 89. art. 7. ad 4. Sotus lib. 8. de iustitia q. 1. art. 7. in solut. ad 4. Couarr. in cap. quomodo pactum de pactis i. 7. S. 5. n. 2. & 3. Petrus de Ledelm. 2. tom. sum. tract. 11. c. 3. dub. 6. Leonardus Lessius lib. 2. c. 4. 2. dub. 8. n. 43. Suar. tom. 2. sum. de Relig. lib. 3. de iuram. cap. 17. n. 5. Bonacina tom. 2. sum. disp. 4. q. 1. punct. 7. n. 6. Sanch. lib. 3. c. 6. n. 9. Rationem reddunt; Quia iuramentum externum, quod est diuine maiestatis cultus assumitur ad falsitatem confirmandam. Vnde sicut genuflexio, aliisque externus cultus, si idolo tribuerentur, esset peccatum graue. Quia applicatur materij indebitæ ad id solum debita Deo. Similiter est iuris irreuerentia contra Religionem, iurare falsum verbis tantum absque intentione. Quia internus cultus Deo per iuramentum debitus materij indebitæ applicatur. Ceterum hæc ratio solum videtur con-